

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA NĚMECKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**PRŮVODCE PRO STUDENTY PRO PRÁCI S
EVROPSKÝM JAZYKOVÝM PORTFOLIEM**

Autorka: Alice Brychová

Brno 2003

OBSAH

1. Úvod
2. Krátká historie vzniku Evropského jazykového portfolia.
3. Popis tří částí Evropského jazykového portfolia.
4. K čemu potřebujeme jazykové portfolio?
5. Aktuální situace v České republice.
6. Informační a pedagogická funkce jazykového portfolia.
7. Evropské jazykové portfolio a jeho zaměření na katedře německého jazyka a literatury.
8. Praktické návrhy a náměty, jak s EJP pracovat.
9. Několik námětů na konkrétní práci s Jazykovým životopisem
10. Výstupní informace pro studenty a vyučující.

1. Úvod

Cílem tohoto průvodce pro studenty, kteří budou pracovat během svého studia s jazykovým portfoliem, je usnadnit jim orientaci v práci s tímto portfoliem a seznámit je blíže s tematikou Evropského jazykového portfolia. Evropské jazykové portfolio bylo předlohou pro jazykové portfolio, které bylo na naší katedře zpracováno pro studenty němčiny s ohledem na učitelské zaměření jejich studia. Začlenění práce s jazykovým portfoliem do učitelského studijního programu němčiny považujeme za účelné pro studenty, protože tak mohou sledovat svůj jazykový i odborný růst, ale také pro vyučující, kteří mohou lépe reagovat na aktuální potřeby studentů a mohou jim lépe osvětlit, čeho by mělo být v procesu studia cizího jazyka dosaženo. V duchu myšlenky "learning by doing" budou naši studenti - budoucí učitelé cizího jazyka lépe připraveni na práci se svými žáky ve školách s jednou z variant Evropského jazykového portfolia, které byly vydány na našem trhu. Získají také informační materiál, pomocí něhož mohou dokumentovat svou jazykovou a odbornou kvalifikaci.

1. Krátká historie vzniku Evropského jazykového portfolia.

V posledních letech stoupá význam jazykového vzdělávání. V Evropě byly v souvislosti s projektem Rady Evropy " Language Learning for democratic citizenship" podniknuty různé snahy, aby byly vytvořeny podmínky pro srovnání požadavků k jednotlivým jazykovým diplomům a osvědčením, které jsou uznávány pro různé jazyky. Evropské instituce, které se zabývají mezinárodně uznávanými jazykovými zkouškami a vydávají diplomy, se setkaly, aby porovnaly požadavky ke svým zkouškám.

Rada Evropy se v roce 1991 na sympoziu v Rüşchlikonu (Švýcarsko) usnesla, že vyvine Společný referenční rámec pro učení cizím jazykům v Evropě a vytvoří Evropské jazykové portfolio. Základem Společného evropského referenčního rámce (SERR) je stupnice s popisy kompetencí, která umožňuje posoudit, jakých úrovní v cizojazyčných kompetencích dosahují učící se cizím jazykům v různých vzdělávacích institucích a zemích. Jednotná stupnice vznikla jako výsledek dohody skupiny expertů. Pro vývoj deskriptorů byly důležité především zkušenosti, které byly načerpány při vytváření jazykových testů s mezinárodní platností. Pro ilustraci několik důležitých vodítek, která platí pro deskripty:

1. pozitivní formulace - jsou žádoucí především proto, že jednotné úrovně mají sloužit nejen jako instrument pro ověřování znalostí, ale také jako učební cíl. Stejný obsah lze formulovat pozitivně nebo negativně - např.: pozitivní formulace: " Slovní zásoba se soustředí na témata, jako jsou elementární předměty, místa a častá označení příbuzenských vztahů". Negativní formulace: „Disponuje pouze omezenou slovní zásobou."
2. určitost/jednoznačnost - deskriptory mají popisovat konkrétní úkoly. Zde je třeba sledovat dva aspekty: a) deskriptory by neměly obsahovat vágní pojmy.
  - b) již léta je ve formulacích popisů úrovně uplatňován princip, že rozdíl mezi dvěma stupni, které leží na stupnici vedle sebe, by neměl záviset na formulacích jako "několik", "nějaké", které by na dalším vyšším stupni gradovaly slovy "mnohé", "většina". Rozdíly by měly být reálné nikoliv verbální.
3. jasná formulace: deskriptory by měly být formulovány pomocí jednoduchých syntaktických vazeb a mít jasnou logickou strukturu.
4. stručnost: holistické stupnice, které chtějí docílit pomocí obsáhlého výčtu detailní obraz typického žáka, jsou ze zkušeností z pilotování EJP málo akceptovatelné. Vyučující mívají tendenci je odmítat nebo rozdělit. Uplatňovány by měly být krátké deskriptory, ne delší než 2 řádky.
5. nezávislost: krátké deskriptory mají také další přednosti. Za prvé je jednodušší rozhodnout se, jestli popisovaný cíl byl dosažen, za druhé umožňují formulaci jasných a na jiných popisech nezávislých učebních cílů.

Navržené stupnice k popisu, posuzování a sebehodnocení cizojazyčné komunikativní dovednosti se staly základem prvního návrhu švýcarského Evropského jazykového portfolia, který byl v roce 1996 ve Freiburgu skupinou učitelů posouzen a prodiskutován. V roce 1997 se konalo zasedání ve Štrasburku, kde byl tento návrh spolu s třemi dalšími, které navrhla pracovní skupina jazykové sekce Rady Evropy, posuzován vyučujícími ze 40 zemí. Bylo rozhodnuto, že Evropské jazykové portfolio se bude pilotovat a v roce cizích jazyků, v roce 2001 se bude prosazovat na celém evropském území.

V této fázi přistoupila k projektu také Česká republika, která spolu se 14 evropskými státy EJP pilotovala. Do tohoto projektu bylo zapojeno 53 učitelek a učitelů anglického, německého a francouzského jazyka. S portfoliem pracovalo 902 žáků z 55 tříd ze 40 ZŠ a víceletých gymnázií. Tato pilotní fáze trvala 2 roky a byla ukončena v r. 2000. Ke státům, ve kterých bylo

portfolio pilotováno, patří také Finsko, Francie, Holandsko, Irsko, Itálie, Maďarsko, Německo, Rakousko, Rusko, Slovinsko, Švýcarsko a Velká Británie. Každá země respektuje společné principy, ale zároveň je zde zkoumán přínos portfolio pro učení se cizím jazykům z různých hledisek. Např. ve Velké Británii, Irsku, Německu a Švýcarsku je sledován vliv práce s portfolioem na učení se imigrantů. Ve Finsku např. je středem zájmu sebehodnocení žáků na středních školách.

(srov. Perclová, in Cizí jazyky 2001)

2. Popis tří částí Evropského jazykového portfolio.

Evropské jazykové portfolio je nástroj, který by měl podpořit učení, není to učební materiál ve smyslu učebnice. Je vlastnictvím každého žáka nebo studenta, který se učí jeden nebo více cizích jazyků. Slouží k zaznamenávání úspěchů a progresu v učení. V různých zemích existují varianty Evropského jazykového portfolio, které jsou specificky zaměřené na různé věkové skupiny nebo primárně sledují jiné výukové cíle. Pro všechna validovaná portfolio, to znamená schválená Radou Evropy, je však společné, že se vyznačují určitými shodnými rysy, které jsou závazné.

- Základem pro hodnocení, sebehodnocení a určování cílů učení se cizím jazykům je ve všech portfolioích jednotný popis úrovní znalostí a dovedností v jednotlivých jazycích, který je označován jako společné referenční úrovně. Jazyková kompetence je hodnocena podle šesti úrovní na stupnici společných referenčních úrovní, která je rozdělena podle jednotlivých dovedností, produktivních i receptivních.
- Portfolio mají pevně stanovenou trojdílnou strukturu:
  1. *Jazykový pas* = nástroj, který umožňuje souhrnně informovat o interkulturních a jazykových zkušenostech jeho majitele. Tato část portfolio může sloužit jako doklad o dosažené úrovni znalosti cizích jazyků při hledání práce nebo prezentaci dosaženého vzdělání.
  2. *Jazykový životopis* = část portfolio, v níž jsou podněty, které vedou žáky k zamyšlení se nad strategiemi učení se, umožňují žákům formulovat vlastní cíle v učení se a hodnotit se. Sebehodnocení může být doplňováno hodnocením učitele nebo lektora, který sebehodnocení potvrdí nebo ne, často také ze strany spolužáka. Hodnocení probíhá na základě práce s detailně rozepsanými deskriptory stupnice, které jsou formulovány v 1. osobě tak, aby se

žák mohl rozhodnout, jestli toto kritérium splňuje. V jazykovém portfoliu je tedy uplatňováno hodnocení kriteriální na rozdíl od běžně ve školství uplatňovaného hodnocení normativního. Kriteriální hodnocení a pozitivní formulace deskriptorů by měly podpořit motivaci k učení se cizím jazykům. Zvládne-li žák 80% všech deskriptorů pro danou úroveň, může tuto úroveň považovat za dosaženou.

3. *Dossier*- sbírka prací a dokumentů slouží jako průvodní doklad o procesu učení se cizím jazykům majitele portfolia. Zde jsou shromažďovány doklady o zkouškách, práce, které jsou podle úvahy vlastníka portfolia vhodné k zařazení. Sbíрка mívá podobu pracovní, která může být pro určitou prezentaci uspořádána s jiným akcentem.

4. K čemu potřebujeme jazykové portfolio?

Evropské jazykové portfolio plní funkci informační a pedagogickou, jak vyplývá z výše uvedených informací. Zásadní otázkou zůstává, proč byla zvolena Radou Evropy forma portfolia pro sledování jazykové progresu. Domníváme se, že jako pedagogický nástroj formativního hodnocení zaznamenává portfolio obecně velkou pozornost mezi pedagogickou veřejností. Na rozdíl od klasického známkování má portfolio velkou výpovědní hodnotu pro žáky/studenty, ale i rodiče a v neposlední řadě i návazné stupně škol a „odběratele“ v praxi.

Metoda využívající portfolia není soustředěna jen na výstupní informace, je podnětná v průběhu procesu učení se. Umožňuje propojit běžné úlohy a metody práce s novými, méně běžnými (např. vytváření testů samotnými žáky/studenty nebo zapojení se do přípravy doplňkových učebních materiálů apod.) a dát všemu určitý smysluplný rámec. Pomáhá vyučujícím a učícím se všimnout si souvislostí mezi:

- učební látkou a osobami, které jsou do učení zapojeny
- procesem a produktem učení
- mezi jednotlivými výkony, které byly podány s různým časovým odstupem
- mezi úkoly a cíli, které byly podkladem pro tyto úkoly

Portfolia obecně umožňují:

- zadání, která podporují iniciativu a samostatnost

- diferencované nebo individualizované učení
- úkoly, které vyžadují sebekontrolu a sebehodnocení
- reflexi procesů vlastního učení
- prezentaci

V souhrnu jsou to úkoly, které osvětlují vztahy mezi učním – vyučováním – posuzováním výkonů – učebními cíli, rovněž mezi vyučovanými a vyučujícími. V tom lze vidět skutečně demokratický potenciál metody, která využívá portfolia.

5. Aktuální situace v České republice

V České republice byly vyvinuty různé varianty Evropského jazykového portfolia. Existuje zde Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let, jehož autorkami jsou Mgr. Sylva Nováková, Mgr. Radka Perclová, PaedDr. Milena Zbranková a PaedDr. M. Karásková. Detailní popisy úrovní ve stupnicích pro sebehodnocení byly ve srovnání s formulacemi v publikaci Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Starsbourg, 2000. pro české žáky v tomto věku zjednodušeny a některé deskriptory byly se souhlasem autorů vynechány. Toto portfolio lze zakoupit v nakladatelství Fraus.

Evropské jazykové portfolio pro žáky ve věku od 11 do 15 let zpracovala paní Radka Perclová M.A.. Některé deskriptory byly opět zjednodušeny nebo přizpůsobeny českým podmínkám. Toto portfolio obsahuje deskriptory po úroveň B1, což je třetí úroveň od nejnižší úrovně A1. Deskriptory úrovně A1 jsou určeny pravděpodobně mladším žákům, proto grafická forma barevných „bublin“, které známe z obrázkových příběhů, vhodným způsobem evokuje vizuální chápání těchto žáků. Další vyšší úroveň je ve formě notesu a poslední je již formou neutrálního záznamu v seznamu deskriptorů. Zajímavostí je také strana umístěná na závěr seznamu deskriptorů k jednotlivým úrovním, která je tvořena skládkou puzzle. Vyplněním jednotlivých částí zápisky o drobných úspěších v učení, které nelze zařadit k žádnému deskriptoru, ale z osobního hlediska jsou důležité, získává žák další informace o svém pokroku, které ho mohou pozitivně motivovat pro další učení se. Své záznamy o dosahovaných úrovních si žáci mohou zapisovat podle vlastního rozhodnutí v mateřštině nebo v cílovém jazyce. Toto portfolio lze zakoupit v nakladatelství Fortuna.

V roce 2002 vyšlo v nakladatelství Scientia Evropské jazykové portfolio pro žáky ve věku od 15 do 19 let. V této variantě se používá část, která se nazývá Jazykový pas a slouží k souhrnné informaci o dosažené úrovni znalostí v cizích jazycích svého majitele ve standardizovaném rozměru A5. Jazykový pas sestává z :

- profilu jazykových znalostí v souladu se stupnicí Evropského referenčního rámce
- dokumentace o výsledcích učení se cizím jazykům a interkulturních zkušenostech
- seznamu dosažených certifikátů a diplomů
- pro lepší orientaci v jednotlivých mezinárodně uznávaných zkouškách autorky portfolioa připojily také tabulku nejznámějších zkoušek v porovnání s úrovněmi podle ERR.

V jazykovém životopise mohou žáci zaznamenávat všechny úrovně až po úroveň C2. Portfolio bylo sestaveno kolektivem autorek pod vedením RNDr. Libuše Bohuslavové.

Nejnovějším modelem, který byl v České republice vydán, je portfolio pro dospělé studenty stejného autorského kolektivu jako u portfolioa pro studenty ve věku do 19 let. V jazykovém pasu se objevují odkazy na schopnost plynule přecházet v hovoru mezi různými cizími jazyky. Deskriptory v oddíle pro detailní sebehodnocení se neliší od verze pro studenty středních škol, opět vycházejí ze standardizovaných stránek švýcarské verze Evropského jazykového portfolioa, které vzniklo v projektu Švýcarské národní vědecké nadace (Schneider, G., North, B. *Fremdsprachen können – was heisst das?* Chur/Zürich. Rügger, 2000.), které jsme s menšími obměnami převzali do našeho portfolioa také, aby byla zajištěna mezinárodní platnost našeho sebehodnocení.

V současné době je zpracováváno Evropské jazykové portfolio pro studenty vysokých škol v České republice, kteří cizí jazyk studují v nefilologických oborech. Na jeho koncepci spolupracují jazyková centra na univerzitách v České republice.

Zavádění práce s Evropským jazykovým portfolioem je výrazně podporováno také ze strany Ministerstva školství České republiky, které pomáhá zajišťovat řadu seminářů po celém území naší republiky. Semináře mají za úkol seznámit učitele s myšlenkami EJP a pomoci při jejich aplikaci do výuky cizích jazyků na školách. Je bohužel známo, že vyučování cizím jazykům je na našich školách často málo efektivní a žáci si neodnášejí dobrou komunikativní kompetenci. Jazykové portfolio by mohlo řadu učitelů přimět k tomu, aby se zabývali intenzivněji myšlenkou, jaké cíle a postupy by měly být charakteristické pro dobré jazykové vyučování. Práce s jazykovým portfolioem by mohla pomoci změnit často izolovanou pozici učitele ve třídě a přispět

k větší spolupráci učitelů a žáků. Nejvyšším cílem je přece podpora autonomního učení se žáků a celoživotního učení se cizím jazykům.

Na závěr několik adres, kde je možné zjistit informace k tématu Evropské jazykové portfolio:

<http://culture2.coe.int/portfolio>

<http://www.msmt.cz/cp1250/erj/pages/erj-portfolio.htm>

www.sprachenportfolio.ch

www.langenscheidt.de

<http://culture.coe.fr/lang/eng/eedu2.4.html>

Další informace o projektech Rady Evropy: www.coe.int

Přehled o mezinárodních jazykových zkouškách a certifikátech: www.msmt.cz/cp1250/erj/index.htm

Evropská komise: <http://europa.eu.int/education/languages/fr/index.html>

6. Informační a pedagogická funkce jazykového portfolia.

Učební nástroj EJP plní dvě základní funkce.

Jeho funkce informační spočívá v možnosti shrnujícím způsobem zachytit proces učení se cizímu jazyku a aktuální výsledek tohoto učení. Funkci informační tak plní především ta část jazykového portfolia, která se nazývá *Jazykový pas*. Výsledky, které jsou zachyceny pomocí sebehodnocení, potvrzeného učitelem nebo i spolužákem, jsou dále detailně rozpracovány v tabulkách pro sebehodnocení, kde se dozvíme dosaženou úroveň znalosti jazyka v jednotlivých dovednostech. V jiné tabulce jsou výsledky u mezinárodně uznávaných i jiných zkoušek potvrzeny institucí, která zkoušku realizuje, a mohou být doloženy v třetí části portfolia (sbírka prací) kopiemi osvědčení, certifikátů a diplomů. V jazykovém portfoliu pro studenty učitelství němčiny jsme zařadili ještě tabulku pro záznam pedagogické praxe a pro záznam studijních pobytů v německy mluvících zemích, které informují odběratele, tj. např. zkušební komisi u státních zkoušek nebo budoucího zaměstnavatele o aktivitách vedoucích k dosažení žádoucí kvalifikace. Informační funkci pro studující má tabulka společných referenčních úrovní. Pro rychlou orientaci je zde zařazena tabulka globálního popisu úrovní bez rozlišení jednotlivých dovedností. Pro informaci studentů je zařazena rovněž tabulka, která uvádí vztah mezinárodně uznávaných zkoušek k šesti

společným referenčním úrovním A1 až C2. Zda bude informační funkce Evropského jazykového portfolia v budoucnosti plně využita a uznána např. při ucházení se o práci nebo přihlašování se ke studiu apod., není zatím jisté, ale cílem Rady Evropy je prosadit tuto možnost.

Nepochybně slouží informace o výsledcích a procesu učení samotným studentům k lepší orientaci v tomto procesu. Ve zmíněném kontextu již Evropské jazykové portfolio plní funkci pedagogickou. Práci s jazykovým portfoliem lze docílit zvýšení autonomie studentů v plánování, monitorování i hodnocení učení se cizím jazykům. V oblasti plánování se jedná o spoluurčování krátkodobých i dlouhodobých cílů studia jazyka. Vytváření pocitu spoluodpovědnosti za stanovení učebních cílů hraje roli zvláště v úvodní části *Jazykového životopisu*. Ve fázi monitorování procesu učení se uplatňuje metakognitivní učení, které je zahrnuto také v části *Jazykový životopis*, především v oddílech, které jsou nazvány: Já jako student jazyků, já jako budoucí učitel; Typy, pracovní techniky, metody a strategie; Co je pro mě na studiu němčiny těžké, lehké; Témata, obsahy a oblasti činností, s nimiž jsem se setkal při učení němčiny. Fázi evaluace a hodnocení dosažené úrovně znalostí a zvláště dovedností je v práci s jazykovým portfoliem možno označit za značně motivující, protože zapojuje do evaluace procesu učení sebehodnocení jako nejdůležitější komponentu této fáze. O pozitivní formulaci jednotlivých deskriptorů již bylo řečeno výše. Sebehodnocení také napomáhá zprůhlednit hodnocení učitelem, který má při práci s portfoliem sebehodnocení potvrdit. Při konfrontaci sebehodnocení, které je založeno na splnění určitého kritéria na základě sebereflexe, (např. dokážu se zeptat na informace, které se týkají veřejné dopravy a dokážu si koupit jízdenku) s hodnocením učitelem vzniká prostor pro reflexi a srovnání s hodnocením známkou, tedy hodnocení založené na normativním pohledu.. "Školní hodnocení musí být srozumitelné, komunikovatelné, zvládatelné pro všechny účastníky (žáky, učitele, rodiče)." (Slavík, Hodnocení v současné škole, s.112.) Vytvořit si reflektivní přístup k práci je cílem každého zúčastněného, nejen studujících, ale i vyučujících.

7. Evropské jazykové portfolio a jeho zaměření na katedře německého jazyka a literatury.

Na katedře německého jazyka a literatury Pedagogické fakulty MU v Brně jsme pro naše studentky a studenty oboru učitelství německého jazyka vytvořili také jazykové portfolio, které vychází ze stejné filozofie jako Evropské jazykové portfolio. Toto jazykové portfolio je sestaveno PhDr. Alicí Brychovou, jazykovou úpravu provedla lektorka katedry paní Lisselotte Martens. Studující budou sledovat svou jazykovou i odbornou progresi a budou ji pomocí portfolio prezentovat také u státní závěrečné zkoušky.

8. Praktické návrhy a náměty, jak s EJP pracovat.

Vážení studenti,

Evropské jazykové portfolio pro studující oboru učitelství němčiny je průvodní materiál, který budete v průběhu studia samostatně vyplňovat. Doporučujeme si nejdříve přečíst úvodní část tohoto průvodce, abyste získali představu o zaměření jazykového portfolio, o historii jeho vzniku a jeho postavení v procesu učení. Tento nástroj by měl Vašemu učení napomáhat, i když se Vám možná bude zpočátku zdát, že je to práce navíc. Pro Vaše učení je však přínosem. Práce s portfolio představuje především zamýšlet se nad tím, co již v jazyce zvládnou. Naučit se správně ohodnotit je problém pro mnoho lidí, a přesto se často musíme rozhodovat, jestli na určitý úkol stačíme nebo je nad naše síly. Když se Vás někdo zeptá, jak dobře umíte německy, můžete po vyplnění portfolio odpovědět pomocí stupnice pro sebehodnocení a zařadit se tak do úrovně A2, B1/2 nebo C1/2. V portfolio uvidíte také, co jste již pro dosažení některé úrovně učinili. Můžete se také pochlubit jiným lidem. V pilotní fázi, která probíhala na některých základních školách v České republice, se žáci vyjadřovali k významu jazykového portfolio pro jejich učení takto: 92% žáků řeklo, že sebehodnocení, které v portfolio prováděli, jim pomohlo v učení 72% žáků si myslí, že portfolio je užitečné a zajímavé 82% žáků se domnívá, že by měli mít všichni žáci možnost pracovat s portfolio.¹

---

¹ Údaj získán na školení multiplikátorů EJP, Praha, 2002, Perclová, R.

Tato čísla svědčí o tom, že by bylo pro Vaši budoucí práci jistě přínosné, kdybyste i Vy se svými žáky pracovali s jazykovým portfoliem. Budete už o problematice hodně vědět, protože si sami vyzkoušíte tento způsob práce. Budete ve srovnání s Vašimi staršími kolegy, kteří tuto možnost neměli, ve výhodě.

Začínáme pracovat s EJP:

- Nejdříve si stanovte v tabulce globálních popisů úrovní přibližně, kde se asi pohybujete.
- V diskusi s vyučujícím v praktických cvičeních nebo se spolužáky se zorientujte, na jaké úrovni se nachází většina studentů Vaší studijní skupiny.
- Pokuste se splnit deskriptory pro úroveň, kterou jste si označili v jednotlivých dovednostech. Tyto detailní deskriptory naleznete v části *Jazykový životopis* rozepsané do tabulek pro sebehodnocení pro jednotlivé úrovně a dovednosti.
- Pokud si nejste jisti, zda splňujete určitý deskriptor, pokuste se s partnerem domluvit, aby posoudil Váš jazykový výkon, nebo zkuste najít v učebních materiálech nějakou aktivitu, která předpokládá dovednost, kterou popisuje právě "testovaný" deskriptor a zrealizujte ji.
- V závislosti na posouzení situace se pokuste stanovit si svůj studijní cíl pro příští semestr.
- Sledujte své aktivity v jazykových cvičeních, v rámci celé výuky i mimoškolní možnosti, přiřazujte je jednotlivým deskriptorům.
- Snažte se dobře formulovat další cíle, abyste si uvědomovali, které aktivity musíte pro jejich splnění realizovat.
- Sledujte, které učební strategie Vám při učení se pomáhají a udělejte si poznámku v příslušné části portfolia, kde se hovoří o učebních strategiích a technikách.
- Rozložte si své učební cíle rovnoměrně tak, abyste mohli usilovat o dosažení nejvyšších úrovní; úrovně C1 pro produktivní dovednosti (jako je mluvení a psaní) a C2 pro receptivní dovednosti, tj. poslech a čtení s porozuměním. Jejich dosažení je předpokladem pro získání aprobace, o kterou usilujete. Je užitečné a prozíravé se s popisem těchto deskriptorů seznámit již na počátku studia, abyste si mohli vytvořit konkrétnější představu o svých studijních cílech.
- Po splnění 80% deskriptorů můžete považovat úroveň za dosaženou.

- Shromažďujte průběžně materiál a doklady Vašeho jazykového růstu, abyste mohli prezentovat, co jste pro progresi v jazyce učinili. Obměňujte svou sbírku prací a dokladů podle potřeb a aktualizujte ji průběžně.
- Předpokládá se, že budete moci doložit také nějaké interkulturní zkušenosti ze zemí, jejichž jazyk studujete.

Co získáte?

- Vnitřní a vnější motivaci : spolurozhodujete o svých cílech, budete vědět, čeho chcete dosáhnout, při dosažení krátkodobých cílů pocítíte uspokojení. Vnější motivaci představuje požadavek předložit Jazykové portfolio při státní zkoušce.
- Znalost výsledků práce: transparentnost tohoto kritériálního (splnění určitého kritéria = deskriptoru) hodnocení Vám umožní se rychle orientovat, na jaké úrovni a v jaké fázi učení jazyka se nacházíte.
- Zájem: budete si klást takové cíle, které pro Vás budou v dané fázi relevantní, učivo se tak přiblíží Vaší životní realitě.
- Úspěch: se dostavuje jenom tehdy, když vynaložíte úsilí. EJP Vám umožní klást si reálné cíle, jejichž dosažení Vám pomůže zažít pocit uspokojení z učení.
- Průvodní pocity: předpokladem je, že budete orientováni na pozitivně formulované cíle, to co neumíte, formulujte jako další učební cíl. Snažte se řídit svou učební činnost tak, abyste mohli být s plněním cílů spokojeni, tedy být pozitivně naladěni vůči studiu němčiny. Nemá smysl případný neúspěch formulovat známou větou: „Nemám na jazyky talent...“ apod.
- Míra nejistoty: můžete si být samozřejmě v některých fázích studia nejisti svými znalostmi, ale formativní způsob hodnocení, tedy průběžné sledování jazykových výkonů, Vám dává možnost dělat něco pro zlepšení výkonů dokud je čas, ne až těsně před zkouškou. Sledujte své jazykové výkony a znalosti a vyvíňte úsilí pro to, abyste se mohli sami dobře ohodnotit.
- Informační materiál: získáte soubor informací, které budou vypovídat o Vašem studiu cizího jazyka. Tyto materiály budete moci jistě v budoucnu uplatnit.

Přejeme hodně zdaru při práci s Jazykovým portfoliem, které pro Vás připravila katedra německého jazyka a literatury.

9. Několik námětů na konkrétní práci s Jazykovým životopisem

Představíme si, že ověřujeme, do jaké míry jsme schopni vyhovět požadavkům, které jsou kladeny v portfoliu na konkrétní úroveň.

Po přečtení deskriptorů pro úroveň, jejíž dosažení chceme ověřovat, si uvědomíme, co jednotlivé popisy, kterým se v portfoliu říká deskriptory, reálně znamenají, zda jim rozumíme všichni stejně, zda jsme ve výuce mohli jazyk tímto způsobem již použít a podle možností ve skupince o této problematice diskutujeme. Pokud toho budeme schopni v cílovém jazyce, získáme tak možnost si svou cizojazyčnou kompetenci v dovednosti dialogické mluvení ověřit v reálné situaci, která při řešení tohoto úkolu vznikla.

Posuďte sami, zda by se dal takový rozhovor přiřadit k některému deskriptoru, výsledky navzájem porovnejte.

Pokud ve výuce doposud nenastala příležitost si dovednost ověřit, připravíme, příp. ve spolupráci s vyučujícím, jazykový materiál, který se k testovanému deskriptoru bude vztahovat. Jak můžeme postupovat? Nejdříve je možné využít učební materiál, který používáme v našem studiu. Možná se s danou jazykovou situací setkáme až v následujících kapitolách a v tom případě můžeme s ověřováním počkat až do příslušné doby. Pokud se nám nepodaří v učebnici najít patřičné téma, ale také pro rozšíření příležitostí k užití jazyka, je vhodné zkusit vytvořit zadání pro konkrétní úkoly samostatně. Testování ve skupině může potom probíhat např. na stanovištích.

Postup:

V učebně vytvořit čtyři stanoviště (vždy pro jednu z dovedností: mluvení, psaní, čtení, poslech), na každém z nich je jeden student jako zadavatel úkolů a jeden jako hodnotitel, který řešení úkolů hodnotí body. Ostatní studenti obdrží zadání k úkolům, které se vztahují k ověřovaným deskriptorům. Studenti na svá zadání poznamenají, zda si myslí, že úkol splní značkou +, když si nejsou jisti, napíšou 0, když se domnívají, že úkol nezvládnou -. Po provedení úkolu před studentem, který hodnotí výkony, obdrží jeho hodnocení pomocí shodných znaků. Obě hodnocení lze porovnat a sledovat, jak velké je procento shody vlastního a cizího hodnocení. O rozdílném názoru je možno diskutovat.

Varianta:

Při nedostatku času lze průběh práce na stanovištích rozdělit tak, že můžeme testovat také pouze jednu dovednost. Jednotlivé deskriptory pro tuto dovednost jsou rozděleny do čtyř skupin.

Množství deskriptorů pro jednotlivé dovednosti se obvykle v portfoliu pohybují od 3

(Komunikační strategie) do 8 (Psaní C1). Pouze u nejvyšší úrovně je např. u poslechu pouze jeden deskriptor, který shrnujícím způsobem charakterizuje dovednost této úrovně: *“ Rozumím jakémukoliv druhu mluveného jazyka bez ohledu na tempo řeči, rušení okolím a dialektickému zabarvení a dokážu přitom ze souvislosti pochopit význam metafor a idiomatických obrátů. Potřebuji jen trochu času, abych si zvykl/a na zvláštní akcent. “*

10. Výstupní informace pro studenty a vyučující

Studenti oboru učitelství německého jazyka a literatury s didaktikou si během studia na katedře NJL vedou Jazykové portfolio, které katedra pro ně připravila. V knihovně cizích jazyků nebo v rozmnožovně si opatří vzor, který nechají okopírovat a mohou ho podle vlastních představ nechat svázat. Ze zkušeností doporučujeme kroužkovou vazbu, aby bylo možno si do portfolio vkládat poznámky nebo další listy. Studenti se také seznámí s variantami EJP, které byly v České republice vydány a se kterými lze pracovat na základních a středních školách. Druhou možností, jak si opatřit Jazykové portfolio katedry, je zaregistrovat se do kurzu mood-linka, který je nazván „Podpora autonomie studentů učitelství němčiny pomocí Evropského jazykového portfolio“. Při státní závěrečné zkoušce mohou studenti prezentovat svá vyplněná portfolio zkušební komisi. Předpokládá se, že na konci bakalářského studia dosáhnou studenti úroveň B2 a na konci magisterského studia dosáhnou 80% splnění deskriptorů druhé nejvyšší úrovně ovládnutí jazyka C1 v produktivních i receptivních dovednostech. Studenti učitelství němčiny pro první stupeň s Jazykovým portfolio pracují také. Předpokládá se, že budou na konci studia schopni prokázat úroveň cizojazyčné kompetence B1 pro produktivní dovednosti a B2 pro dovednosti receptivní. Vyučující budou nápomocni studentům při vyplňování jazykových životopisů. Budou se snažit vycházet vstříc potřebám studentů tak, aby tito mohli sladit práci s jazykovým portfolio a výukou.

Podle citátu dánské učitelky Lindy Darling-Hammond: "Učitelé se nejlépe učí tak, že pozorně poslouchají studenty a pozorují jejich práci. Takto i pochopí, co studenty zajímá, jaké je jejich sebepojetí a co je bude nejvíce motivovat. "

Přejeme Vám, aby Vás práce s Vaším Jazykovým portfolio těšila a pomáhala Vám orientovat se na Vaší cestě při studiu německého jazyka, ale i jiných cizích jazyků.

Za katedru NJL PhDr. Alice Brychová, která pro Vás Jazykové portfolio katedry sestavila.